

FAVQULODDA VAZIYATLARNI OLDINI OLISH

Raximberdiyev Umarjon Xudoyberdiyevich

Annotatsiya: *ushbu maqolada Favqulodda vaziyatlarni oldini olishga e'tibor qaratish, Favqulodda vaziyatlarning yuzaga kelish ehtimolini va potentsial oqibatlarini aniqlash, suv toshqini, yong'in xavfsizligini ta'minlash haqida soʻz boradi.*

Kalit soʻzlar: *xavf, zarar, chora-tadbir, kamaytirish, oldini olish, ekologiya, ta'minlash.*

Favqulodda vaziyatlarni (FV) oldini olish — bu ularning yuzaga kelish ehtimolini kamaytirish yoki oqibatlarini yumshatishga qaratilgan chora-tadbirlar majmuasi. Favqulodda vaziyatlarni oldini olishga e'tibor qaratish nafaqat inson hayotini saqlab qolish, balki iqtisodiy va ekologik zararni kamaytirishga ham yordam beradi.

Favqulodda vaziyatlarning turlari:

Favqulodda vaziyatlar turli xil bo'lishi mumkin, jumladan:

- Tabiiy ofatlar: Zilzilalar, suv toshqinlari, ko'chkilar, qurg'oqchilik, dovullar, o'rmon yong'inlari.
- Texnogen favqulodda vaziyatlar: Ishlab chiqarish avariylari, transport halokatlari, yong'inlar, portlashlar, kimyoviy va radiatsiya xavfli ob'ektlardagi avariylar.
- Ijtimoiy-siyosiy favqulodda vaziyatlar: Qurolli to'qnashuvlar, terrorchilik aktlari, ommaviy tartibsizliklar.
- Biologik favqulodda vaziyatlar: Epidemiyalar, pandemiyalar, oziq-ovqatdan zaharlanish.

Favqulodda vaziyatlarni oldini olishning asosiy yo'nalishlari:

1. Xavfni baholash:

- Hududning geografik, geologik, iqlimiy va ijtimoiy-iqtisodiy xususiyatlarini o'rganish.

- Favqulodda vaziyatlarning yuzaga kelish ehtimolini va potentsial oqibatlarini aniqlash.

- Xavf xaritalarini tuzish.

2. Oldini olish chora-tadbirlarini rejalashtirish va amalga oshirish:

- Tabiiy ofatlardan himoya qilish uchun infratuzilmani yaratish (dambalar, suv omborlari, seysmik bardoshli binolar).

- Texnogen xavfsizlikni ta'minlash (ishlab chiqarishda xavfsizlik qoidalariga rioya qilish, transport vositalarining texnik holatini nazorat qilish).

- Yong'in xavfsizligini ta'minlash (yong'in signalizatsiya tizimlarini o'rnatish, yong'inga qarshi trenirovkalarni o'tkazish).

- Aholini xabardor qilish va favqulodda vaziyatlarda to'g'ri harakat qilishga o'rgatish.

3. Monitoring va erta ogohlantirish tizimlarini yaratish:

- Tabiiy va texnogen xavflarni kuzatish uchun zamonaviy texnologiyalardan foydalanish (sun'iy yo'ldosh monitoringi, seysmik stansiyalar, meteorologik stansiyalar).

- Aholini favqulodda vaziyatlar haqida erta ogohlantirish tizimini yaratish (SMS xabarlar, sirenlari, ommaviy axborot vositalari).

4. Aholini tayyorlash:

- Favqulodda vaziyatlarda to'g'ri harakat qilish bo'yicha o'quv mashg'ulotlari va seminarlar o'tkazish.

- Aholini evakuatsiya qilish rejalari va tartibini ishlab chiqish va amalga oshirish.

- FV yuzaga kelganda zarur bo'ladigan vositalar va materiallar zaxirasini yaratish (oziq-ovqat, suv, dori-darmon, birinchi yordam ko'rsatish vositalari).

5. Hududlarni rejalashtirish va qurilish normalarini takomillashtirish:

- Seysmik xavfli hududlarda seysmik bardoshli binolar qurishni talab qilish.

- Suv toshqini xavfi yuqori bo'lgan hududlarda qurilishni cheklash.

- Yong'in xavfsizligini ta'minlash talablariga rioya qilish.

6. Xalqaro hamkorlik:

- Favqulodda vaziyatlarni oldini olish va ularga qarshi kurashish bo'yicha xalqaro tajribani o'rganish va qo'llash.

- Favqulodda vaziyatlar yuzaga kelganda xalqaro yordam so'rash va ko'rsatish.

Favqulodda vaziyatlarni oldini olishda kimlar ishtirok etadi?

- Davlat organlari: Favqulodda vaziyatlar vazirligi, Sog'liqni saqlash vazirligi, Ichki ishlar vazirligi va boshqa tegishli vazirlik va idoralar.

- Mahalliy hokimliklar: Viloyat, shahar va tuman hokimliklari.

- Favqulodda vaziyatlar xizmatlari: Qutqaruvchilar, o't o'chiruvchilar, shifokorlar.

- Nodavlat tashkilotlar va ko'ngillilar.

- Aholi.

Favqulodda vaziyatlarni oldini olish - bu doimiy va kompleks jarayon bo'lib, barcha manfaatdor tomonlarning hamkorligini talab qiladi. Favqulodda vaziyatlarni oldini olishga investitsiya kiritish inson hayotini saqlab qolish, iqtisodiy va ekologik zararni kamaytirish va barqaror rivojlanishni ta'minlashga yordam beradi.